

Mehiläisten terveys

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 6.12.2010.
KOM(2010) 714 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

mehiläisten terveydestä

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

mehiläisten terveydestä

I. Johdanto

EU:n mehiläispopulaatiolla (*Apis mellifera*) on tärkeä merkitys sekä pölytyksen että hunajan ja muiden mehiläistuotteiden tuotannon kannalta. Sen vuoksi EU on vahvistanut tiettyjä yhdenmukaistettuja sääntöjä mehiläisten terveyden suojelemiseksi ja ylläpitämiseksi, kun taas jäsenvaltiot voivat säännellä muita mehiläishoitoa ja siihen liittyviä toimintoja koskevia näkökohtia. Mehiläishoitajat ja mehiläishoitajien järjestöt ovat aktiivisia muilla, sääntelemättömillä osa-alueilla, joihin kuuluu muun muassa mehiläishoidon hyvien käytänteiden ja suuntaviivojen täytäntöönpano. Tämä monipolvinen järjestelmä on toiminut hyvin vuosikymmeniä. Viime aikoina on kuitenkin raportoitu mehiläiskuolleisuuden lisääntymisestä useissa maissa EU:ssa ja EU:n ulkopuolella.

On tärkeää suojella mehiläisten terveyttä proaktiivisesti siten, että otetaan huomioon mehiläishoidon erityispiirteet, siihen liittyvät eri toimijat sekä suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteet.

EU:n eläinten terveyttä koskeva strategia (2007–2013 – ”Mieluummin ennaltaehkäisy kuin hoito”¹) hyväksyttiin vuonna 2007, ja sitä seurasi vuonna 2008 toimintasuunnitelma², jossa toimet ryhmitellään neljään toiminta-alaan:

- EU-toimien priorisointi
- nykyaikaiset eläinten terveyttä koskevat EU-puitteet
- ennaltaehkäisyn ja kriisivalmiuden parantaminen sekä
- tiede, innovaatiot ja tutkimus.

Kumppanuus ja tiedottaminen sidosryhmille ovat kaksi strategian keskeistä periaatetta. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia muihin kuin lainsäädäntöaloitteisiin, joilla edistetään tuottajien vastuullisuutta ja tietoisuutta taudeista.

Mehiläisten terveydestä EU:ssa huolestuneet mehiläishoitajien järjestöt ovat äskettäin kehottaneet kiinnittämään asiaan enemmän huomiota. Marraskuussa 2008 Euroopan parlamentti hyväksyi niin ikään päätöslauselman mehiläishoitoalan tilanteesta³. Siinä kehoitettiin komissiota toteuttamaan erityistoimia ja varmistamaan, että kyseiset toimet ovat koordinoituja.

Komissio on jo käynnistänyt useita aloitteita, joiden tarkoituksena on käsitellä mehiläishoitoalan huolenaiheita, ja lisää aloitteita on suunnitteilla.

---

¹ KOM(2007) 539 lopullinen, http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/index_en.htm

² KOM(2008) 545 lopullinen, http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/documents_en.htm

³ P6_TA(2008)0567 – 20. marraskuuta 2008.

Tämän tiedonannon tavoitteena on **selventää keskeisiä kysymyksiä**, jotka liittyvät mehiläisten terveyteen, sekä **keskeisiä toimia**, jotka komissio aikoo toteuttaa niiden käsittelemiseksi.

Tiedonanto toimii pohjana jatkokeskustelulle Euroopan parlamentin, neuvoston sekä jäsenvaltioiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Tämän pitäisi edesauttaa **mahdollisten EU-tasolla tarvittavien jatkotoimien määrittelyä**.

II. EU:n mehiläishoitoala

Mehiläishoito on laajalti kehittynyt toiminta-ala EU:ssa niin ammattimaisena (mehiläishoitajat, joilla on yli 150 mehiläispesää) kuin harrastustoimintana. EU:ssa on noin 700 000 mehiläishoitajaa. Näistä noin 97 % on ei-ammattimaisia hoitajia, joiden osuus EU:n mehiläispesistä on noin 67 %. Hunajatuotannon arvioidaan olevan lähes 200 000 tonnia. Mehiläishoitoon liittyy myös muiden tuotteiden kuten mehiläisvahan, emoaineen ja kittivahan tuotanto.

Mehiläiset ovat myös tärkeitä pölyttäjiä yhdessä muiden hyönteisten ja organismien kanssa.

Alaan liittyviä tekijöitä, joita on tarpeen tarkastella, ovat muun muassa mehiläishoidon eri muodot (ammattimainen tai harrastustoiminta, paikallaan pysyvät tai liikutettavat mehiläistarhat, siirtohoito), merkittävät erot mehiläisten terveyden ja teknologian välillä verrattuna muihin eläimiin kuten nautaeläimiin ja siipikarjaan, eri alueet (ilmasto, perinteinen/paikallinen tuotanto) sekä tautien esiintyminen. Edellä kuvattu mehiläisalan erityisluonne tuottaa monenlaisia tarpeita, lähestymistapoja, näkökantoja ja käytänteitä.

III. Mehiläisten terveyteen vaikuttavat tekijät

Viime vuosikymmenen aikana monet terveysongelmat ovat vaikuttaneet mehiläishoitoalaan eri maissa ympäri maailmaa.

Viime vuosina on erityisesti raportoitu useaan otteeseen mehiläisten lisääntyneestä kuolleisuudesta sekä EU:ssa että muualla. Tämä on aiheuttanut vakavaa huolta kaikkialla maailmassa, mutta tieteellisissä tutkimuksissa ei ole pystytty määrittämään lisääntyneen kuolleisuuden täsmällistä syytä tai määrää.

Joka tapauksessa mehiläisten terveydellä on yhteys moniin luonteeltaan erilaisiin tekijöihin (bakteerit, virukset, loiset jne.), asianmukaisten hoitokeinojen saatavuuteen, haitallisiin tulokaslajeihin sekä ympäristömuutoksiin. Muihin tarkasteltaviin tekijöihin kuuluu muun muassa torjunta-aineiden käyttö maataloudessa. Ainakin on tarpeen selvittää, onko niillä merkitystä mehiläisten terveydelle ja missä määrin.

Vaikka muuntogeenisten organismien (GMO) ja mehiläisten terveyden välisestä yhteydestä ei toistaiseksi olekaan löydetty näyttöä, komissio seuraa myös jatkossa tiiviisti tässä asiassa mahdollisesti ilmeneviä seikkoja.

IV. Eläinten terveyttä koskevat EU-puitteet – mehiläiset

- (1) Voimassa olevat eläinten terveyttä koskevat vaatimukset, jotka koskevat mehiläisten terveyden suojelua EU:ssa

Voimassa olevassa lainsäädännössä⁴ säädetään eläinten terveystodistuksista ja terveyttä koskevista vaatimuksista, jotka koskevat mehiläisten kuljetuksia jäsenvaltioiden välillä. Näiden vaatimusten tarkoituksena on torjua ja valvoa useita mehiläistauteja, muun muassa esikotelomätää ja toukkamätää, pientä pesäkuoriaista ja *Tropilaelaps*-punkkeja, jotka voivat levitä mehiläisten liikkumisen välityksellä. Pieni pesäkuoriainen (*Aethina tumida*) ja *Tropilaelaps*-punkki ovat EU:ssa eksoottisia. Niiden ilmoittaminen on sen vuoksi pakollista, jotta jäsenvaltiot voivat ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin taudinpurkauksen ilmetessä.

Edellä mainitut vaatimukset eivät kuitenkaan kata merkittävää mehiläisen loista varroapunkkia (*Varroa*), jota esiintyy vakiintuneesti EU:ssa, koska mehiläisten kuljetusten rajoittaminen ei rajoittaisi tämän taudinaiheuttajan leviämistä ja aiheuttaisi huomattavaa haittaa mehiläishoitajille. Muita tauteja, joita pidetään kotoperäisinä EU:ssa, käsitellään samalla tavoin. Jäsenvaltioille annetaan rahoitustukea muun muassa varroapunkin torjumiseksi (ks. luku X).

- (2) Mehiläisten terveyden suojeleminen eksoottisia tauteja vastaan

Kolmansista maista tuotavia eläviä mehiläisiä ja kimalaisia varten on käytössä eläinten terveyttä koskevat vaatimukset, joiden tarkoituksena on välttää eksoottisten mehiläistautien kulkeutuminen EU:hun. Niitä on sovellettu vuodesta 2000 alkaen⁵.

Pieni pesäkuoriainen ja *Tropilaelaps*-punkki aiheuttivat merkittäviä menetyksiä niiden maiden mehiläishoitoalalle, joihin ne olivat kulkeutuneet, ja sen vuoksi EU:n tuontisääntöjen mukaan ainoastaan bioturvallisista laitoksista tulevia mehiläisemoja ja kimalaisten yhdyskuntia voidaan tuoda kolmansista maista. Nämä vaatimukset on otettu käyttöön, jotta vähennettäisiin riskiä uusien tautien kulkeutumisesta EU:hun.

Näiden eläintauteja koskevien vaatimusten täyttyminen tarkastetaan EU:hun saapumisen yhteydessä eläinlääkinnällisillä rajatarkastusasemilla, missä virkaeläinlääkärit tekevät asiakirja-, tunnistus- ja fyysiset tarkastukset. Toimenpiteillä taataan mehiläistuonnin turvallisuus ja samalla varmistetaan mehiläishoitajien tarvitsemat geenivarat ja vastataan pölyttäjätarpeisiin erityisesti kasvihuoneissa.

- (3) Eläinten terveyttä koskeva strategia ja mehiläisten terveys

---

⁴ Neuvoston direktiivi 92/65/ETY eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista eläinten, siemennesteen, munasolujen ja alkioiden yhteisön sisäisessä kaupassa ja yhteisöön tuonnissa siltä osin, kuin niitä eivät koske direktiivin 90/425/ETY liitteessä A olevassa I jaksossa mainittujen erityisten yhteisön säädösten eläinten terveyttä koskevat vaatimukset (EYVL L 268, 14.9.1992, s. 52).

⁵ Päätös 2000/462/EY, EYVL L 183, 22.7.2000, s. 18, jota on äskettäin ajantasaistettu asetuksella (EU) N:o 206/2010, EUVL L 73, 20.3.2010, s. 1.

Eläinten terveyttä koskevan strategian tarkoituksena on tarjota yksi yhtenäinen ja selkeä eläinten terveyttä koskeva sääntelykehys. Komissio laatii parhaillaan ehdotusta **eläinten terveyttä koskevasta säädöksestä**, jolla ajan myötä korvataan nykyinen eläinlääkintöalan peruslainsäädäntö, johon kuuluu lähes 60 direktiiviä ja asetusta, jotka koskevat elävien eläinten ja niistä saatavien tuotteiden kauppaa ja tuontia koskevia terveysvaatimuksia, tautientorjuntatoimenpiteitä, tunnistussääntöjä jne. Suunnitelmien mukaan lopullinen ehdotus on tarkoitus hyväksyä vuoden 2012 alkupuolella. Tavoitteena on yksinkertaistaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja ottaa käyttöön ennaltaehkäisevämpi lähestymistapa tautien torjuntaan uuden strategian mukaisesti.

Uuden eläinten terveyttä koskevan säädöksen valmistelun yhteydessä ja erityisesti kuulemisvaiheessa eläinlääkärit ja mehiläishoitajat mainitsivat toistuvasti mehiläisten terveyden yhtenä osa-alueena, joka voisi hyötyä eläinten terveyttä koskevan EU-lainsäädännön lisäyhdenmukaistamisesta.

Komissio arvioi edelleen säädöksen mahdollisia vaikutuksia mehiläisalaan. Näyttää kuitenkin jo selvältä, että yleinen eläinten terveyttä koskeva säädös voisi muodostaa lainsäädäntökehysten olennaisille osatekijöille, kuten yleisille määritelmille ja tautientorjuntatoimenpiteitä ja kuljetuksia koskeville periaatteille, kun taas muut osatekijät voitaisiin vahvistaa delegoiduissa säädöksissä tai täytäntöönpanosäädöksissä. Voitaisiin myös ajatella EU:n ja/tai kansallisen tason tai asianomaisen alan ohjeasiakirjojen yleisempää käyttöä sellaisten kysymysten käsittelemiseksi, joiden kohdalla EU-tason lainsäädäntö ei olisi aiheellista.

(4) Mehiläisten terveyttä koskevan tieteellisen ja teknisen tietämyksen tarve

Mehiläishoitoalan ongelmat ja mehiläispopulaation pieneneminen kaikkialla Euroopassa ja muualla maailmassa ovat monimutkaisia ja moninaisia kysymyksiä ja ovat tuoneet esiin erilaisia huolenaiheita, kuten mehiläistautien hoitamiseen tarvittavien sopivien lääkkeiden puutteen.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) vuoden 2009 hankkeessa, jonka aiheena on mehiläiskuolleisuus ja mehiläisseuranta Euroopassa ("Bee mortality and bee surveillance in Europe")⁶, todetaan, että mehiläispopulaation pienenemisen syihin liittyy monia tekijöitä. Tarkastelun kohteena ovat olleet muun muassa mehiläistaudit ja tuholaiset, torjunta-ainemyrkytys, muuntogeenisten viljelykasvien vaikutus sekä stressi, joka liittyy ravinnon ja ilmasto-olosuhteiden muutoksiin.

Tähän mennessä ei ole vahvistettu suoraa syy-yhteyttä lisääntyneen mehiläiskuolleisuuden ja tiettyjen aineiden tai aiheuttajien välillä, ja edelleen on epäselvää, mitä pitäisi tehdä ongelman torjumiseksi tehokkaasti.

Tietojen ja seurantatoimien tulosten puuttuessa on mahdotonta saada selkeää käsitystä todellisesta tilanteesta. Tästä syystä on mahdotonta toteuttaa

⁶ <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/27e.pdf>

asianmukaisia toimia mehiläisten terveyden alalla. On kuitenkin selvää, että seurannalla on tärkeä merkitys tässä suhteessa.

EFSA-hankkeen tärkeimmät päätelmät osoittavat, että seurantajärjestelmät ovat yleisesti ottaen heikot EU:n jäsenvaltioissa. Puuttuu sekä edustavia maakohtaisia tietoja että vertailukelpoisia tietoja, jotka koskevat mehiläisyhdyskuntien vähenemistä EU-tasolla. Lisäksi kerättäviä tietoja ei yleisesti ottaen ole standardoitu ja yhdenmukaistettu EU-tasolla. Minkäänlaista tehokasta yhdenmukaistettua mehiläisseurantajärjestelmää ei ole perustettu arvioimaan mehiläiskuolleisuuden määrää tai torjumaan sitä mahdollisimman paljon.

Komissio aikoo käynnistää pilottiseurantaohjelman vuoden 2011 loppuun mennessä.

(5) Mehiläisten terveyttä käsittelevä EU:n vertailulaboratorio

EU:n vertailulaboratoriot ovat keskeinen väline eläinten terveyteen liittyvässä riskinhallinnassa. Niiden tehtävä on tunnustettu asiaan liittyvässä EU-lainsäädännössä, joka koskee virallista valvontaa⁷, ja vertikaalisissa direktiiveissä, jotka koskevat EU:n toimenpiteitä tiettyjen eläintautien torjumiseksi.

Tieteellisesti luotettavien ja yhdenmukaisten testien tekeminen on keskeinen seikka, jotta taudit voidaan diagnosoida luotettavasti ja voidaan toteuttaa tarvittavat torjunta- ja hävittämistoimenpiteet. EU:n vertailulaboratorioilla on tärkeä tehtävä, sillä ne tarjoavat eläinten terveyttä koskevaa tieteellistä ja teknistä tukea ja tukevat komissiota ja jäsenvaltioita toimissa, jotka liittyvät eläintautien seurantaan, torjuntaan ja hävittämiseen (esim. virusten tyyppitys, tautien seuranta, erityisten testien kehittäminen). EU:n vertailulaboratorioilla on tärkeä merkitys kansainvälisellä areenalla muun muassa analyysimenetelmien standardoinnin alalla.

Eläinten terveyttä koskevan EU-politiikan arvioinnissa⁸ korostettiin, että eläinten terveyttä käsittelevä laboratorioverkosto on edesauttanut ihmisten ja eläinten terveyden turvaamiseen tähtäävien tavoitteiden saavuttamista. Eläinten terveyttä koskevassa EU:n strategiassa korostetaan, kuinka tärkeää on pitää yllä ja parantaa edelleen EU:n taudinmääritysvalmiutta (esim. rahoittamalla laboratorioden verkottumista).

Strategian osana on äskettäin saatu päätökseen erityinen ulkopuolinen arviointi EU:n vertailulaboratorioista, joiden toiminta keskittyy eläinten terveyteen ja eläviin eläimiin⁹. Yksi arvioinnin suosituksista oli uuden mehiläisten terveyttä käsittelevän EU:n vertailulaboratorion perustaminen¹⁰.

⁷ Virallista valvontaa koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, EUVL L 165, 30.4.2004, s. 1.

⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/final_report_en.htm

⁹ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/laboratories/eval_com_ref_labs_report_112009_en.pdf

¹⁰ Nykyisin on vain jäämien testausta käsittelevä EU:n vertailulaboratorio, joka tekee testejä hunajalle, muttei mehiläisten terveyteen liittyviä kysymyksiä käsittelevää EU:n vertailulaboratoriota.

Sen vuoksi komissio aikoo nimetä mehiläisten terveyttä käsittelevän EU:n vertailulaboratorion, jonka pitäisi aloittaa toimintansa huhtikuuhun 2011 mennessä.

Tämän EU:n vertailulaboratorion tehtäväksi tulee edellä mainitussa EFSA-raportissa lueteltujen tieteellisten kysymysten käsittely, mukaan luettuna perusedellytysten määrittäminen tehokkaiden seurantaohjelmien toteutusta varten. Mehiläisten terveyttä käsittelevän EU:n vertailulaboratorion ensimmäisenä tehtävä tulee olemaan teknisen tuen tarjoaminen edellä mainitulle pilottiseurantaohjelmalle. Rahoitustuki tälle laboratoriolle toteutetaan nykyisin käytettävissä olevista varoista.

(6) Parannetaan tietämystä mehiläisten terveydestä – ”Koulutuksen parantaminen elintarviketurvallisuuden lisäämiseksi” -ohjelman merkitys

Mehiläisten terveyteen on kiinnitetty enemmän huomiota osana ”Koulutuksen parantaminen elintarviketurvallisuuden lisäämiseksi” -aloitetta¹¹.

Vuosina 2010 ja 2011 yhteensä 160 osallistujaa kaikista EU:n jäsenvaltioista ja seitsemästä EU:n ulkopuolisesta maasta sai tai tulee saamaan tietoa kaikista mehiläisten terveyteen ja mehiläishoitoon liittyvistä näkökohdista. Neljään suunniteltuun kurssiin sisältyy tietoa EU:n terveysvaatimuksista, jotka koskevat EU:n sisäistä kauppaa ja tuontia kolmansista maista.

Kahdella tähän mennessä toteutetulla kurssilla on jaettu ajantasaista tietoa 79 keskushallintoviranomaiselle heidän tietämyksensä parantamiseksi mehiläisten terveyteen liittyvistä ongelmista. Viranomaisten odotetaan edesauttavan tietoisuuden ja yhteistyön parantamista omissa maissaan kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla toimivaltaisten viranomaisten ja sidosryhmien keskuudessa.

V. Mehiläisille tarkoitettujen eläinlääkkeiden saatavuus

Mehiläishoitajien yhdistysten mukaan mehiläistautien hoitoon ei ole saatavilla riittävästi myyntiluvan saaneita lääkkeitä. Tämä on yleinen ongelma, joka ilmenee silloin, kun eläinlääkkeiden markkinat ovat pienet ja yritysten sijoittaman pääoman odotettu tuotto on heikko. Näihin pieniin markkinoihin viitataan usein puhumalla vähäisistä käyttötarkoituksista ja toissijaisista eläinlajeista (”minor uses/minor species”, ”MUMS”). Useita toimia on toteutettu, erityisesti Euroopan lääkeviraston toimesta^{12,13}.

¹¹ http://ec.europa.eu/food/training_strategy/training/health_bees_exotic_animals_en.htm

¹² Euroopan lääkevirasto on vahvistanut vähäisiä käyttötarkoituksia koskeviin eläinlääkkeisiin liittyvän toimintapolitiikan (Policy for Classification and Incentives for Veterinary medicinal products indicated for Minor Use Minor Species / Limited markets) -
http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Regulatory_and_procedural_guideline/2009/10/WC500005157.pdf

¹³ Euroopan lääkevirasto järjesti joulukuussa 2009 workshopin, jossa keskusteltiin tästä mehiläisten terveyteen liittyvästä erityisnäkökohdasta.
http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/bees/docs/EMA_conclusions.pdf

Erityistoimiin, joiden tarkoituksena on edistää innovointia ja uusien eläinlääkkeiden kehittämistä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, kuuluu hallintoon ja menettelyihin liittyvää apua ja soveltuvin osin maksualennuksia, maksuvapautuksia tai maksujen lykkäyksiä¹⁴.

Eläinlääkkeiden saatavuus (mukaan luettuna mehiläisille tarkoitettut eläinlääkkeet) otetaan esiin myös näitä tuotteita (MUMS) koskevan lainsäädäntökehyksen tarkistuksen yhteydessä.

Sidosryhmillä oli julkisen kuulemismenettelyn yhteydessä mahdollisuus ilmaista näkemyksensä voimassa olevan lainsäädäntökehyksen vahvuuksista ja heikkouksista ja tehdä ehdotuksia sen parantamiseksi. Komissio käyttää saatuja vastauksia laatiessaan tarkistusta koskevaa vaikutustenarviointia ja tarpeen mukaan laatiessaan ehdotuksia tämän lainsäädäntökehyksen muuttamiseksi. Lainsäädäntöehdotus on tarkoitettu hyväksyä vuonna 2012.

VI. Elintarviketurvallisuuden liittyvät näkökohdat (jäämät hunajassa)

Asiaa koskevan lainsäädännön¹⁵ mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos jäsenvaltiossa ei ole myyntiluvan saanutta eläinlääkettä eläinlajin sairaudentilaa varten, on olemassa toimenpiteet, joiden nojalla eläinlääkäri voi poikkeuksellisesti käyttää lääkkeitä alkuperäistarkoituksesta poikkeavasti tiukkojen rajoitusten mukaisesti. Menettely on niin sanottu ”cascade”-menettely.

Tämän menettelyn mukaisesti käytettyjä aineita varten ei ole selviä sääntöjä jäämien enimmäismääristä. Tämä aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta sekä tuottajille (mehiläishoitajat ja eläinlääkärit) että kuluttajille (elintarviketurvallisuudesta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset ja viime vaiheessa kuluttajat) ja voi johtaa hunajan sisämarkkinoiden häiriöihin.

Komissio aikoo hyväksyä sääntöjä tässä menettelyssä käytettyjä aineita koskevista jäämien enimmäismääristä sekä toimia edellyttävistä viitearvoista. Tämä helpottaa markkinoille saatettujen elintarvikkeiden yhdenmukaista valvontaa kaikkialla EU:ssa ja parantaa EU:n lainsäädäntökehyksen selkeyttä ja oikeusvarmuutta.

EU:ssa on käytössä täysin yhdenmukaistetut vaatimukset, jotka koskevat elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden tuonnissa toteutettavia eläinlääkärintarkastuksia hunaja ja muut mehiläistuotteet mukaan luettuina. Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset tekevät nämä tarkastukset EU:n rajatarkastusasemilla, jotta varmistetaan, että EU:n ulkopuolisista maista tuotavat tuotteet täyttävät tuontia koskevat EU:n terveystaivaimukset ja tarjoavat vastaavantasoiset takeet kuin ne, jotka koskevat EU-tuotteita.

¹⁴ Komission asetus (EY) N:o 2049/2005, annettu 15 päivänä joulukuuta 2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 726/2004 mukaisista, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten Euroopan lääkevirastolle suorittamia maksuja ja siltä saamaa hallinnollista apua koskevista säännöistä (EUVL L 329, 15.12.2005, s. 4).

¹⁵ Direktiivi 2001/82/EY, EYVL L 311, 28.11.2001, s. 1; 11 artikla.

VII. Torjunta-aineet

Torjunta-aineiden osalta hyväksyttiin vuonna 2009 uusi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus¹⁶ kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta. Tämä uusi asetus korvaa neuvoston direktiivin 91/414/EY. Siinä säilytetään säännös, jonka mukaan torjunta-aineet voidaan hyväksyä EU:n tasolla vain, jos niiden käytöllä ei ole kohtuuttomia vaikutuksia mehiläisten terveyteen tai mehiläisiin tai jos niiden käyttö johtaa mehiläisten merkityksettömän vähäiseen altistumiseen¹⁷.

Torjunta-aineiden vaikutukset mehiläisiin arvioidaan ennen hyväksymistä, ja tarvittaessa vaaditaan asianmukaisia riskinhallintatoimenpiteitä. Jos komission tietoon tulee torjunta-aineiden käytöstä aiheutuvia haittavaikutuksia, voidaan toteuttaa lisää riskinhallintatoimenpiteitä. Näin on käynyt joidenkin hyönteismyrkkujen kohdalla, kun käsiteltyjen siementen kylvön yhteydessä aiheutui tahattomia päästöjä¹⁸.

Lisäksi komissio on parhaillaan tarkistamassa torjunta-aineita koskevan asiakirja-aineiston toimittamiseen liittyviä tietovaatimuksia myös mehiläisten suojelun tehostamiseksi. Sidosryhmillä oli mahdollisuus ilmaista näkemyksensä voimassa olevan lainsäädäntökehyksen vahvuuksista ja heikkouksista ja keinoista sen parantamiseksi.

VIII. Muuntogeeniset organismit (GMO)

Mehiläiskuolleisuuden lisääntymisestä on raportoitu kaikkialla maailmassa, mutta kuitenkin ei ole raportoitu eroista sellaisten alueiden välillä, joilla muuntogeenisiä organismeja viljellään laajamittaisesti (kuten Amerikan mantereilla) tai joilla muuntogeeniset organismit ovat paljon harvinaisempia (kuten Euroopassa), tai edes niissä EU:n jäsenvaltioissa, joissa muuntogeenisten organismien viljely on kielletty. Tämä asiantila ei tue hypoteesia, jonka mukaan lisääntynyt mehiläiskuolleisuus liittyy muuntogeenisten organismien viljelyn lisääntymiseen.

EU-lainsäädäntö on hyvin varovaista tässä suhteessa. Ennen kuin muuntogeenisiä kasveja tai muuntogeenisiä organismeja voidaan levittää ympäristöön ja/tai viljellä, niille on saatava lupa direktiivin 2001/18/EY¹⁹ tai asetuksen (EY) N:o 1829/2003²⁰ nojalla sen jälkeen, kun EFSA on tehnyt perusteellisen tieteellisen riskinarvioinnin, joka sisältää myös muuntogeenisistä organismeista mehiläisille aiheutuvat mahdolliset haittavaikutukset.

IX. Mehiläisten suojeleminen puuttamalla biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen

Mehiläisten terveyteen vaikuttaa myös biologisen monimuotoisuuden väheneminen. Tärkeimpiä välittömiä syitä biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen ovat

¹⁶ Asetus (EY) N:o 1107/2009, EUVL L 309, 24.11.2009, s. 1.

¹⁷ Ks. asetuksen (EY) N:o 1107/2009 liitteessä II oleva 3.8.3 kohta.

¹⁸ Komission direktiivi 2010/21/EU, EUVL L 65, 13.3.2010, s. 27.

¹⁹ EYVL L 106, 17.4.2001, s. 1.

²⁰ EUVL L 268, 18.10.2003, s. 1.

toisaalta maankäytön muutos ja huonosti hoidettu tehostaminen ja toisaalta maan käytöstä poistaminen, samoin kuin perinteisten, usein lajirikkaita elinympäristöjä tuottaneiden maa- ja metsätalouden toimintatapojen häviäminen. Elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen, saasteet ja taudinaiheuttajat ovat mahdollisia tekijöitä tämän suuntauksen taustalla. Muita tekijöitä voivat olla ilmastonmuutoksen aiheuttamat pölytysajankohtien häiriöt, kotoperäiset pölyttäjät syrjäyttävien hyönteistulokaslajien leviäminen sekä kotoperäisiä pölyttäjiä pois kotoperäisistä kasveista houkuttelevat tulokaskasvit.

Komissio edistää tutkimusta, joka käsittelee pölyttäjien monimuotoisuuden säilyttämistä, palauttamista ja kestäväää käyttöä maataloudessa.

On vahvistuvaa tieteellistä näyttöä siitä, että mehiläiset, joiden tarjolla on monenlaista siitepölyä eri kasveista, ovat terveempiä kuin ne, joiden ravintona on vain yhdenlaista siitepölyä. Äskettäin tehdyn tutkimuksen²¹ tulokset viittaavat siihen, että mehiläisten terveys edellyttää ympäristöä, joka on biologisesti riittävän monimuotoinen pitämään yllä ekosysteemipalvelua, joka pölytys on.

Euroopan maatalouden puitteissa maaseutuohjelmat tarjoavat erilaisia maatalouden ympäristötoimenpiteitä biologisen monimuotoisuuden edistämiseksi. Näihin kuuluu mehiläishoitajien kannalta merkityksellisiä toimenpiteitä, kuten mehiläisiä houkuttelevien kasvien viljeleminen. On osoittautunut, että nämä toimenpiteet aikaansaavat merkittäviä ympäristöhyötyjä erityisesti sen ansiosta, että ne tukevat biologista monimuotoisuutta maatalouden kautta, ja ne ovat hyödyllisiä myös mehiläisille, koska ne rajoittavat riittämättömän pölytyksen riskiä.

Komissio on myös parhaillaan valmistelemassa tiedonantoa biologista monimuotoisuutta koskevasta EU-strategiasta biologista monimuotoisuutta koskevan Eurooppa 2020 -tavoitteen saavuttamiseksi. Siinä tarkastellaan keinoja estää tai hillitä biologisen monimuotoisuuden vähenemistä sen syihin puuttumalla. Strategian täytäntöönpanon odotetaan vaikuttavan edullisesti mehiläisten terveyteen.

X. Yhteinen maatalouspolitiikka ja mehiläisten terveys

Edellä kuvattujen maatalous- ja ympäristötoimenpiteiden lisäksi joukko mehiläishoitoalan tukitoimenpiteitä on vahvistettu maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä (yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus) annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1234/2007²². Nämä toimenpiteet voidaan sisällyttää jäsenvaltioiden laatimiin mehiläishoito-ohjelmiin, ja jos ne katsotaan tukikelpoisiksi, EU voi osarahoittaa niihin liittyviä menoja. Ohjelmat ovat kolmivuotisia.

Vaikka näiden toimenpiteiden päätavoitteena on parantaa hunajan tuotannon ja kaupan pitämisen edellytyksiä, osa menoista käytetään varroapunkin torjuntaan ja mehiläiskantojen lisäämiseen.

Komissio on esittänyt neuvostolle ja Euroopan parlamentille kertomuksen, joka

²¹ INRA (Cedric Alaux, François Ducloz, Didier Crauser ja Yves Le Conte, 2010 - Biology Letters; julkaistu verkossa 20. tammikuuta 2010; doi: 10.1098/rsbl.2009.0986).

²² EUVL L 299, 16.11.2007, s. 1; 106 artikla.

koskee toimia, joiden tavoitteena on parantaa mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edellytyksiä kaudella 2008–2010²³. Kertomuksen päätelmänä oli, että järjestelystä, jossa vahvistetaan kansallisia ohjelmia, on ollut hyötyä mehiläishoitoalalla niin jäsenvaltioille kuin mehiläishoitajille.

Syyskuussa 2010 komissio hyväksyi kaikkien 27 jäsenvaltion kansalliset ohjelmat, joilla pyritään kehittämään mehiläistuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä vuosina 2011–2013. Ohjelmien EU:lta saama rahoitusosuus on kasvanut lähes 25 prosenttia verrattuna edelliseen kauteen (2008–2010) eli vuotuisesta 26 miljoonasta eurosta 32 miljoonaan euroon.

XI. Mehiläisten terveyttä koskeva tutkimus

EU tukee mehiläisten terveyttä käsitteleviä tutkimushankkeita seitsemännen puiteohjelman kautta.

Mehiläisiin ja muihin pölyttäjiin liittyvään tutkimukseen jo nyt EU:n budjetista osoitettujen varojen määrä on yhteensä noin 10 miljoonaa euroa. Meneillään olevat hankkeet²⁴ käsittelevät sekä luonnonvaraisten että kasvatettujen pölyttäjien – mehiläisyhdyskunnat mukaan luettuina – vähenemistä Euroopassa ja sen mahdollisia syitä sekä tarvittavien diagnostisten välineiden kehittämistä.

Lisäksi komissio tukee COLOSS²⁵ COST -toimea, jossa on koottu tutkijoiden ja muiden sidosryhmien verkosto eri puolilta Eurooppaa seuraamaan yhdyskuntien vähenemistä ja yhdistämään voimat kansallisten tutkimusohjelmien osanottajien kanssa, jotta voitaisiin ymmärtää ja torjua tekijöitä, jotka aiheuttavat merkittävää yhdyskuntien vähenemistä.

XII. Viestintä mehiläisten terveyteen liittyvistä kysymyksistä

Yksi komission keskeisistä tavoitteista on parantaa viestintää asiaan liittyvien toimijoiden välillä EU-, jäsenvaltio-, alue- ja paikallistasolla ja myös eri politiikan alojen välillä. Tämä voidaan toteuttaa monin tavoin, mutta odotettavissa on, että äskettäin perustettu komission verkkosivu²⁶ toimii yhtenä Euroopan tason keskeisenä yhteyspisteenä osapuolille. Se tarjoaa alakohtaista tietoa mehiläisten terveyteen liittyvistä erilaisista toimista ja lainsäädännöstä. Se tarjoaa myös linkkejä muille sivuille, joilta saa lisätietoa eläinten terveydestä, tutkimuksesta, torjunta-aineista jne. Komissio aikoo järjestää lisää keskusteluja sidosryhmien kanssa siitä, miten viestintätoimia voidaan parantaa.

XIII. Yhteys kansainvälisiin toimiin

Maailman eläintautijärjestö (OIE), joka on standardeja asettava tunnustettu kansainvälinen organisaatio eläinten terveyden alalla, antoi äskettäin lausunnon

²³ KOM(2010) 267 lopullinen.

²⁴ Meneillään olevia hankkeita ovat Bee Doc, Cleanhive ja STEP.

²⁵ <http://www.coloss.org/>

²⁶ http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/bees/index_en.htm

mehiläisten terveydestä²⁷ ja ehdotti kansainväliselle yhteisölle, että tehostettaisiin tutkimusta mehiläisten kuolleisuuden syistä ja parannettaisiin lukuisten esiin nousevien ja jo tunnettujen tautien torjuntaa. Mehiläisten terveys sisältyy myös sen viidenteen strategiseen toimintasuunnitelmaan vuosiksi 2011–2015. Lisäksi se on laatinut tautikortteja mehiläistaudeista²⁸.

Komissio tekee tiivistä yhteistyötä OIE:n kanssa mehiläisten terveyttä koskevan tieteellisen tiedon vaihtamiseksi ja synergian luomiseksi sekä tulevien toimien päällekkäisyyden välttämiseksi.

XIV. Päätelmät

Komissio on jo toteuttanut monia toimia eri politiikan aloilla tavoitteenaan sekä ymmärtää paremmin mehiläisten terveyteen vaikuttavia tekijöitä että parantaa jo tunnistettujen ongelmien käsittelyä. Meneillään olevia toimia on jatkettava ja tarvittaessa vahvistettava eläinten ja ihmisten terveydelle ja laajemmin ympäristölle aiheutuvien mahdollisten riskien arvioinnin perusteella. Komission on otettava huomioon asiaan liittyvät sosioekonomiset näkökohdat ja alan tarve säilyä kilpailukyisenä maailmanmarkkinoilla.

Komissio on sitoutunut toteuttamaan toimia tässä tiedonannossa esitetyn mukaisesti. On tärkeää ymmärtää, että toimet voivat onnistua vain, jos kaikki asianomaiset sidosryhmät ottavat niihin osaa rakentavalla ja avoimella tavalla.

Sen vuoksi komissio käynnistää keskustelut sopivilla foorumeilla saadakseen laajalti palautetta aikomuksistaan ja parantaakseen omaa arviotaan mehiläisten terveystilanteesta ja tilanteen hallintaa.

On kuitenkin selvää, että Euroopan tasolla toteutettavat toimet eivät riitä. Edistymistä kaipaaviin osa-alueisiin kuuluvat muun muassa mehiläishoitajien parempi bioturvallisuus ja paremmat tuotantokäytännöt, uusien mehiläislääkkeiden kehittäminen teollisuudessa sekä parempien koulutusohjelmien laatiminen viranomaisia ja mehiläishoitajia varten.

Valtiosta riippumattomilla järjestöillä ja erityisesti mehiläishoitoalan foorumeilla on kaksitahoinen tehtävä sekä uusien toimien käynnistäjinä että toteuttajina. Mehiläishoidon vähemmän säännellyillä osa-alueilla on hyvin todennäköistä, että kansallisilta ja kansainvälisiltä organisaatioilta ja mehiläishoitajilta tuleva parempi ohjeistus voisi tuottaa huomattavia hyötyjä ja olisi myös täysin suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteiden mukaista.

Komissio on kiinnostunut kuulemaan Euroopan parlamentin ja neuvoston näkemykset tässä tiedonannossa mainituista toimista.

On tärkeää ymmärtää, että nämä aloitteet voivat onnistua vain, jos kaikki asianomaiset sidosryhmät ottavat niihin osaa rakentavalla ja avoimella tavalla. Mehiläishoitajien ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten rooli on keskeinen tehokkaiden toimien kehittämisessä.

²⁷ http://www.oie.int/eng/press/en_100428.htm

²⁸ <http://www.oie.int/eng/ressources/BEES-EN.pdf>